

Богдан ЖЕПЛИНСЬКИЙ

ШЕВЧЕНКІВСЬКІ ВЕЧОРИ НА ЛЕМКІВЩИНІ

Автор, заслужений діяч культури України, дипломант премії ім. Андрея Шептицького, член НТШ подає дитячі спогади про вшанування Тараса Шевченка в тій місцевості на Лемківщині, де священником був його батько о. Михайло Жеплинський.

Ключові слова: Тарас Шевченко, Шевченківські вечори, Лемківщина, школа, плебанія.

© Б. ЖЕПЛИНСЬКИЙ, 2014

ISSN 1028-5091. Серія історична. № 2 (116), 2014

Метою нашої статті є відтворити ту атмосферу любові і шани до генія українського народу Тараса Шевченка, в якій виростили лемківські діти.

Лемки, як і всі українці, високо цінити та шанували великого нашого Пророка. Незважаючи на важкі умови життя, а в окремі періоди і заборони, майже в кожній лемківській сім'ї можна було знайти «Кобзар» або хоч невеликий портрет Шевченка.

Хронологічні межі статті — передвоєнний період, зокрема з 1928 по 1938 роки. Тоді мій батько о. Михайл Жеплинський був парохом в с. Завадка Риманівська недалеко від містечка Дукля (тепер Жешувського воєводства, Польща). Крім основної церкви в Завадці Риманівській батько також обслуговував і відправляв в «дочірній» церкві в с. Кам'янка, а також в с. Абрамів. В школі с. Завадка Риманівська батько вчив також дітей релігії. А в с. Абрамів стараннями батька в літній період почав діяти дитячий садок, яким також він опікувався. В березневі дні в школі, а літом для дітей дошкільного віку в садочку батько завжди проводив бесіди, в яких розказував про визначного поета, митця та пророка України Тараса Григоровича Шевченка.

Польська влада в різні часи нашого перебування на Лемківщині по-різному ставилася до прослави Шевченка серед лемків. Особливо негативне ставлення до Шевченка, як і до лемків-українців, спостерігалось в останні передвоєнні роки. Для влаштування Шевченківських вечорів необхідно було мати офіційний дозвіл влади, який, вигадуючи різні причини і мотивації, влада старалась не давати. Коли дозвіл давався, то влада ставила багато різних умов, які обмежували проведення святкувань чи навіть концертних вечорів. Вимагалось попереднє затвердження програми вечора, ставились певні умови для приміщення, на концертний вечір делегувався обов'язково польський поліцейський з карабіном тощо. Відносно поліцейських, то вони також, залежно від індивідуальних рис, поводити себе по-різному. Деякі, прийшовши на Шевченківський вечір, чемно віталися з визначними особами села, сідали в перший ряд в приміщенні, де мав проходитись вечір чи концерт, та спокійно спостерігали за діями. Деякі з них навіть сідали під стіною першого ряду і тихенько дрімали. Сідати в перший ряд і держати при собі кріса з насадженим багнетом було, очевидно, їх обов'язком, згідно з останніми інструкціями. Окремі поліцейські, переважно шовіністи, поводити себе більш нахабно. Перевіряли, чи є дозвіл на проведен-

Погруддя Т. Шевченка в кімнаті плебанії с. Завадка Риманівська на Лемківщині. Фото з родинного архіву автора

ня вечора, чи затверджена програма, чи є запасний вихід із приміщення, пожежний інструмент і т. п.

В останні передвоєнні роки вказані вимоги були посилені, а дозволи на офіційне проведення Шевченківських вечорів майже не видавались. Тому лемки під проводом окремих патріотів та в більшості при підтримці свідомих священиків проводили їх напівлегально або ж і нелегально.

Пам'ятаю, у нас на плебанії (будинку священика, де ми жили) в Завадці Риманівській у великій кімнаті-вітальні на гарному постаменті, вбраному вишиваним рушником, завжди стояло велике погруддя Тараса Шевченка. Над ним висів великий тризуб. Я з братом Романом мали завдання ховати погруддя Шевченка і тризуб, коли «на остро» (службово) появлявся в селі польський поліцай, щоб не поглумився над цими національними реліквіями. А в Шевченківські дні погруддя Шевченка, як і його портрет, були окрасою Шевченківських вечорів, які проводились в родинному колі і на неофіційних Шевченківських вечорах.

Такі вечори проводились найчастіше в нашому помешканні (на плебанії), де були просторі кімнати, а також в помешканні дядка Сеня, сім'я якого активно підключалась до таких Шевченківських вечорів. У них приймали участь дружина дядка, його сини Ярослав, Марян, наймолодший Павлик, а деколи і сестричка. В селі Абрамів вечори проводились найчастіше в хаті сліпого Челака, який був справжнім українським патріотом і активно включався в усі прогресивні українські заходи, зокрема проведення Шевченківських вечорів. У таких вечорах активно виступали також Іван Шафран та Іван Балутянський, яких батько готував на дяків. Вони позакін-

чували дяківські курси, а Іван Шафран ще й опанував гру на скрипці, і пригравав на ній при виконанні пісенних творів на слова Т. Шевченка.

На Шевченківські вечори запрошувались провізори церкви Грозьо і Хом'як, приходила з родиною знахарка Шафранка, я запрошував і приводив своїх ровесників, учасників дитячих забав, зокрема Парасю Шафранку, Петруся Кобелю та інших.

Шевченківські вечори відкривались, як правило, вступним словом нашого батька отця Михайла Жеплинського або дядка Сеня. Далі вірші поета читали і діти-школярі, і хтось із старших. Пісні на слова Шевченка, зокрема «Заповіт», співали, як правило, усі гуртом. Приміщення, в якому проводились вечори, прикрашалось вишиваними рушниками, посеред яких завжди красувалось наше гарне погруддя Шевченка.

Після закінчення вечора сліпий Челак, який на Абрамові мав свою крамничку, пригощав усіх учасників, зокрема дітвору, солодощами, які приносив з собою.

Отож на цьому прикладі видно, що, незважаючи на усілякі труднощі, прогресивна громадськість Лемківщини, і в першу чергу священики, виховували підрастаюче покоління у дусі національного патріотизму. А Шевченківські вечори на Лемківщині єднали всю Україну в єдиний народ.

Bohdan Zheplynsky

SHEVCHENKO EVENINGS IN LEMKO LAND

Honoured Worker of Ukrainian Culture, diploma-bearer of Andrei Sheptytski Prize author has presented his childish reminiscences on people's tribute to Shevchenko's memory in that part of Lemko land, where his father, Rev. Mykhailo Zheplynsky had been priest.

Keywords: Taras Shevchenko, Shevchenko evenings, Lemko land, school, church yard

Богдан Жеплинский

ШЕВЧЕНКОВСКИЕ ВЕЧЕРА НА ЛЕМКОВЩИНЕ

Автор, заслуженный деятель культуры Украины, дипломант премии им. Андрея Шептицкого, член НТШ представляет свои детские воспоминания о чествовании Тараса Шевченко в той части Лемковщины, где священником был его отец, о. Михайло Жеплинский.

Ключевые слова: Тарас Шевченко, Шевченковские вечера, Лемковщина, школа, плебания.